

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЯК КЛЮЧ ДО РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ

Гуменний О. Д.

ВСТУП

Проектна діяльність у сучасних закладах професійної освіти є важливим механізмом формування інтелектуального капіталу, який включає знання, навички, досвід, інновації та національно-патріотичне виховання¹²³. У контексті глобальних викликів, таких як цифровізація, зміна ринку праці та військовий стан в Україні, саме проектна діяльність уможливорює адаптувати освітній процес до потреб суспільства та економіки^{4 5}.

Актуальність теми зумовлена необхідністю інтеграції інноваційних підходів у навчальний процес для забезпечення конкурентоспроможності здобувачів освіти⁶⁷. Проектна діяльність є універсальним інструментом, який не лише сприяє розвитку професійних компетенцій, але й формує ціннісні орієнтири, критичне мислення та творчі

¹ Bontis, N. (1999). Managing organizational intellectual capital: Modeling and development. *Journal of Intellectual Capital*, 1(1), 85–100. DOI: 10.1108/14691930010324188.

² Edvinsson, L., & Malone, M. S. (1997). *Intellectual Capital: Realizing Your Company's True Value by Finding Its Hidden Brainpower*. HarperBusiness.

³ Stewart, T. A. (1997). *Intellectual Capital: The New Wealth of Organizations*. Currency/Doubleday.

⁴ Sveiby, K.-E. (1997). Intangibles: Management and measurement. *Journal of Human Resource Costing and Accounting*, 2(1), 73–97. DOI: 10.1108/eb029036.

⁵ Subramaniam, M., & Youndt, M. A. (2005). The influence of intellectual capital on types of innovative capabilities. *Academy of Management Journal*, 48(3), 450–463. DOI: 10.5465/amj.2005.17407911.

⁶ Sullivan, P. H. (2000). *Value-driven Intellectual Capital: How to Convert Intangible Corporate Assets into Market Value*. John Wiley & Sons.

⁷ Lev, B. (2001). *Intangibles: Management, Measurement, and Reporting*. Brookings Institution Press.

здібності⁸. Вона базується на принципах активної участі, співпраці та практичної спрямованості, що забезпечує її високу ефективність⁹.

Мета статті полягає у дослідженні значення проектної діяльності для розвитку інтелектуального капіталу здобувачів освіти та обґрунтуванні її ролі як стратегічного ресурсу професійної освіти в Україні^{10 11}. У статті розглядаються теоретичні засади проектної діяльності, аналізуються її компоненти та висвітлюється вплив на формування ключових компетенцій¹².

У сучасних умовах, коли швидкість змін та обсяги інформації вимагають адаптивності та інноваційності, проектна діяльність стає основою для підготовки фахівців, здатних до самореалізації та розвитку¹³. Залучення здобувачів освіти до проектної роботи сприяє їхньому особистісному та професійному зростанню, а також розвитку таких важливих якостей, як ініціативність, відповідальність і здатність працювати в команді¹⁴¹⁵.

Структура статті включає огляд теоретичних підходів до проектної діяльності, аналіз її практичного впровадження в закладах професійної освіти України, а також обґрунтування її значення для формування інтелектуального капіталу. Особливу увагу приділено аналізу інноваційних проєктів, спрямованих на інтеграцію цифрових технологій та національно-патріотичного виховання.

З огляду на актуальність теми, матеріали статті можуть бути корисними для науковців, педагогів, а також управлінців закладів

⁸ Choo, W. K., & Bontis, N. (2002). *Strategic Management of Intellectual Capital and Organizational Knowledge*. Oxford University Press.

⁹ Pasher, E., & Ronen, T. (2011). *The Complete Guide to Knowledge Management: A Strategic Plan to Leverage Your Company's Intellectual Capital*. John Wiley & Sons.

¹⁰ Merges, R. P., Menell, P. S., & Lemley, M. A. (2004). *Intellectual Property in the New Technological Age*. Aspen Publishers.

¹¹ Brooking, A. (1997). *Intellectual Capital: Core Asset for the Third Millennium Enterprise*. International Thomson Business Press.

¹² Havandkar, E., Theodorakopoulos, N., Hart, M., & Preston, J. (2016). Leadership in disseminating intellectual capital management practices in science parks. *Human Resource Management, Innovation and Performance*, 213–231. DOI: 10.1057/978-1-137-60233-9_11.

¹³ Widerhold, J. (2013). Evaluating intellectual capital: Multinational corporations and tax havens. *Springer-Verlag*. DOI: 10.1007/978-1-4614-1981-5.

¹⁴ Sveiby, K.-E. (1997). The monitor of intangible assets. *Journal of Human Resource Costing and Accounting*, 2(1), 73–97. DOI: 10.1108/eb029036.

¹⁵ Havandkar, J., Havandkar, E., & Mottaqi, A. (2013). *Intellectual Capital: Management, Development, and Measurement Models*. Industrial Research and Training Center of Iran Press.

освіти, які прагнуть підвищити ефективність навчального процесу через впровадження проектної діяльності.

1. Інноваційні технології у проектній діяльності як інструмент розвитку інтелектуального капіталу

У результаті дослідження встановлено, що інтеграція інноваційних технологій у проектну діяльність значно підвищує її ефективність. Окрема увага приділена впровадженню цифрових платформ та мультимедійних технологій як засобів реалізації проектів.

Результати дослідження можуть бути використані в практиці закладів професійної освіти для вдосконалення навчальних програм та активного залучення здобувачів освіти до проектної діяльності. Представлений матеріал є корисним для педагогів, науковців та управлінців, які прагнуть підвищити якість освітнього процесу через інноваційні підходи.

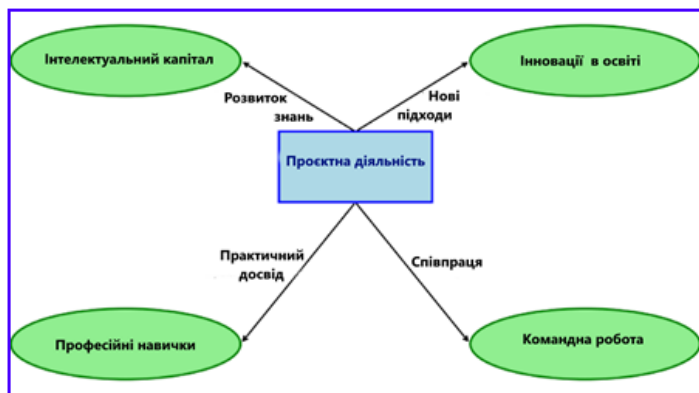

Рис. 1. Значення проектної діяльності у закладах професійної освіти

Модель «Значення проектної діяльності у закладах професійної освіти» ілюструє важливу роль проектної діяльності як ключового елемента для розвитку важливих складових інтелектуального капіталу. Центральним елементом моделі є блок «Проектна діяльність», який пов'язаний стрілками з чотирма основними компонентами:

Блок «Інтелектуальний капітал» – підкреслює формування знань, умінь та інноваційного мислення здобувачів освіти. Проектна діяльність сприяє розвитку інтелектуального потенціалу через практичне застосування теоретичних знань.

Блок «Інновації в освіті» – акцентує увагу на інтеграції сучасних методів і підходів у навчальний процес. Через проекти здобувачі освіти отримують змогу працювати з реальними кейсами та новітніми технологіями.

Блок «Професійні навички» – зосереджує увагу на практичному досвіді та формуванні спеціалізованих компетентностей, що відповідають вимогам ринку праці. Проекти сприяють моделюванню реальних професійних ситуацій.

Блок «Командна робота» – ілюструє важливість міжособистісної взаємодії, комунікації та співпраці в команді. Виконання спільних проектів формує навички роботи в колективі та вміння вирішувати конфліктні ситуації.

Стрілки, що з'єднують центральний блок із зазначеними елементами, символізують взаємодію та причинно-наслідкові зв'язки між проектною діяльністю та розвитком ключових компетентностей. Додатково вказані пояснення біля стрілок («Розвиток знань», «Нові підходи», «Практичний досвід», «Співпраця») конкретизують характер впливу проектної діяльності на кожний із аспектів.

Модель демонструє системність і взаємозв'язок елементів, що робить її зручною для пояснення значення проектної діяльності.

Модель, представлена в Рис. 2, демонструє системність і взаємозв'язок ключових компонентів, що робить її інтуїтивно зрозумілою для візуалізації значення проектної діяльності у закладах професійної освіти. Вона також слугує інструментом для пояснення механізмів розвитку інтелектуального капіталу через активне впровадження проектів.

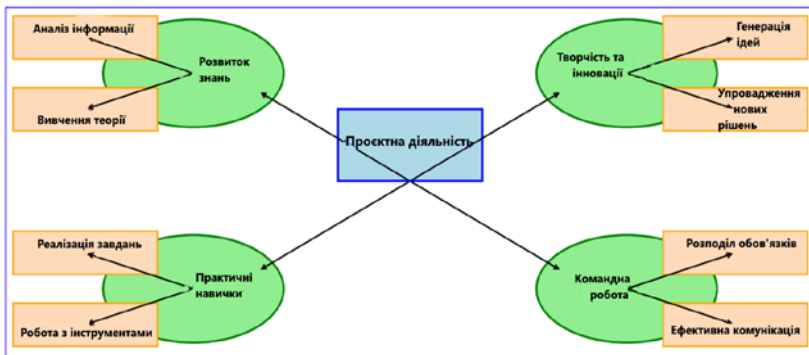

Рис. 2. Деталізація проектної діяльності для розвитку інтелектуального капіталу

На рисунку проілюстровано структуру проектної діяльності, спрямовану на розвиток інтелектуального капіталу здобувачів освіти.

Центральний елемент: «Проектна діяльність»

Цей блок є основою, яка поєднує всі аспекти розвитку і спрямовує їх у взаємодії.

Основні напрями розвитку

Розвиток знань:

- здобувачі освіти опановують навички оцінки та опрацювання інформації, що сприяє формуванню критичного мислення;
- теоретичні знання стають основою для практичної діяльності.

Творчість та інновації:

- учасники створюють нові підходи та рішення для розв'язання навчальних завдань;
- практична реалізація інноваційних задумів у проектах.

Практичні навички:

- виконання реальних задач для відпрацювання професійних умінь;
- опанування технічних засобів і спеціалізованого обладнання.

Командна робота:

- співпраця у групах для ефективного досягнення спільної мети;
- розвиток навичок обміну ідеями та інформацією між учасниками.

Логіка взаємозв'язків:

Стрілки показують, як кожен напрям розвитку є частиною загального процесу. Вони ілюструють взаємозалежність між теоретичними знаннями, практичною діяльністю, творчими підходами та командною взаємодією.

Розвиток інтелектуального капіталу є однією з важливих стратегічних цілей сучасних закладів професійної освіти. У цьому контексті модель, представлена в Рис. 3, демонструє системний підхід до формування інтелектуального капіталу як інтегрованої сукупності таких компонентів, як знання, креативність, технології, національно-патріотичне виховання, етичне лідерство та співпраця.

Центральний елемент моделі – «Інтелектуальний капітал» – об'єднує всі ключові компоненти, які взаємодіють між собою. Стрілки символізують причинно-наслідкові зв'язки, підкреслюючи взаємозалежність та доповнюваність окремих елементів. Наприклад, формування знань забезпечує основу для розширення компетенцій, а технології виступають рушійною силою впровадження інновацій. Креативність стимулює генерування нових ідей, тоді як національно-патріотичне виховання формує ціннісну основу для гармонійного розвитку особистості.

Етичне лідерство та співпраця сприяють ефективній взаємодії у колективі, забезпечуючи моральні орієнтири та підвищуючи

результативність освітнього процесу. Модель чітко демонструє, як інтеграція цих компонентів дозволяє досягти стратегічної мети – підготовки здобувачів освіти до викликів сучасного суспільства через розвиток їхнього інтелектуального капіталу.

Дана модель ілюструє системний підхід до розвитку інтелектуального капіталу як ключового ресурсу закладів професійної освіти. Центральний елемент моделі – «Інтелектуальний капітал» – поєднується з шістьма основними складовими, кожна з яких відіграє важливу роль у досягненні стратегічних цілей.

Рис. 3. Розвиток інтелектуального капіталу закладів професійної освіти як стратегічна мета

Основні складові моделі:

Креативність:

- підкреслює значення ідей та інновацій у процесі професійної освіти;

- формує здатність до творчого підходу в розв’язанні задач;

- забезпечує розвиток інноваційного мислення у здобувачів освіти.

Технології:

- акцентує увагу на впровадженні сучасних технологій у навчальний процес;

- підвищує ефективність та якість освітніх послуг;

- формує технічні навички, які відповідають викликам сучасності.

Знання:

- спрямовані на розширення теоретичних та практичних компетенцій;

- забезпечують базу для професійного розвитку та прийняття рішень;

- сприяють адаптації до змін на ринку праці.

Співпраця:

- орієнтована на розвиток ефективної взаємодії між учасниками освітнього процесу;

- підтримує командну роботу, комунікацію та лідерські навички;

- формує професійні мережі та взаємовигідне партнерство.

Національно-патріотичне виховання:

- сприяє формуванню цінностей, ідентичності та громадянської свідомості;

- виховує відповідальність, любов до країни та активну позицію в суспільстві;

- забезпечує основу для сталого розвитку через усвідомлення національних пріоритетів.

Етичне лідерство:

- включає моральні орієнтири та принципи етичної поведінки;

- розвиває відповідальне лідерство та навички прийняття рішень;

- сприяє формуванню культури довіри та взаємоповаги.

Логіка зв'язків:

Стрілки між центральним елементом і складовими демонструють взаємозв'язок і вплив кожної складової на розвиток інтелектуального капіталу. Наприклад, «Ідеї та інновації» забезпечують креативність, «Управління технологіями» сприяє впровадженню сучасних методик, а «Формування цінностей» – ключова складова патріотичного виховання.

Модель є інструментом для розуміння і планування стратегій розвитку інтелектуального капіталу, що враховують соціокультурні, технічні та професійні аспекти.

У сучасних умовах система професійної освіти в Україні стикається з низкою викликів, які суттєво впливають на ефективність освітнього процесу та підготовку здобувачів освіти. Основним фактором, який визначає контекст цих викликів, є військовий стан, що вимагає адаптації навчальних програм, мобілізації ресурсів та посилення психоемоційної стійкості здобувачів освіти.

2. Сучасні виклики та розвиток інтелектуального капіталу у професійній освіті

Рис. 4 ілюструє ключові аспекти викликів сучасності, серед яких демографічні зміни, технологічний прогрес, дефіцит кадрів, зміна ринку праці та глобальна конкуренція. Модель також акцентує увагу на потребі у цифрових компетенціях, адаптації до нових професій і підтримці молоді через залучення до інноваційних освітніх ініціатив.

Представлені виклики не лише формують напрями змін у професійній освіті, але й визначають її роль як інструмента, здатного реагувати на потреби суспільства та економіки в умовах нестабільності.

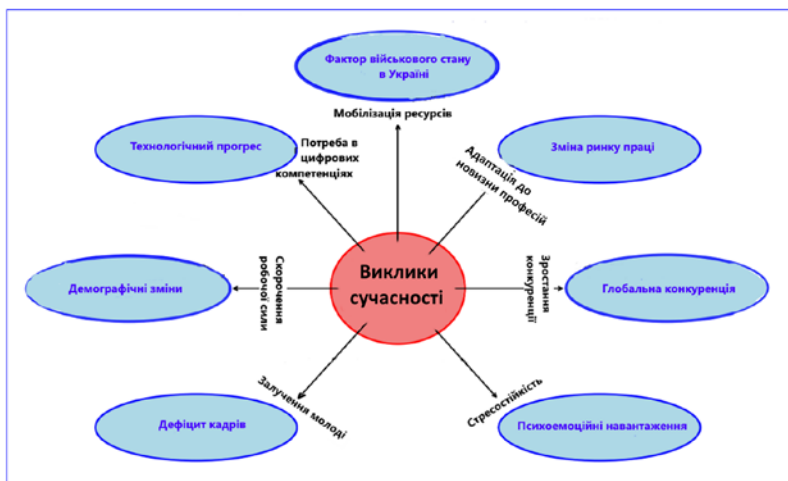

Рис.4. Виклики сучасності

Дана модель відображає основні виклики сучасності, з якими стикається система професійної освіти в Україні, особливо в умовах військового стану. Центральним елементом є «Виклики сучасності», навколо якого згруповані основні аспекти, що впливають на підготовку кадрів.

Основні виклики:

Фактор військового стану в Україні:

Потребує мобілізації ресурсів як на державному, так і на локальному рівнях.

Забезпечення безперервності освітнього процесу в умовах війни.

Адаптація навчальних програм до нових реалій, включаючи психологічну підтримку здобувачів освіти.

Технологічний прогрес:

Створює потребу в розвитку цифрових компетенцій.

Вимагає інтеграції новітніх технологій у навчальний процес.

Зміна ринку праці:

Нові професії та спеціалізації зумовлюють необхідність постійного перекваліфікування кадрів.

Адаптація освітніх програм до потреб роботодавців.

Демографічні зміни:

- скорочення робочої сили через міграцію та старіння населення;
- залучення молоді та іноземних громадян до професійної освіти.

Дефіцит кадрів:

- нестача кваліфікованих працівників у стратегічних галузях;
- необхідність залучення молодих фахівців та стимулювання їх залишатися в Україні.

Психоемоційні навантаження:

Потреба у формуванні стресостійкості серед здобувачів освіти та викладачів.

Забезпечення умов для психологічної стабільності в умовах постійного стресу.

Глобальна конкуренція:

- посилюється конкуренція на міжнародному ринку праці;
- зростання вимог до професійних компетенцій та адаптивності кадрів.

Логіка моделі:

Стрілки, що з'єднують центральний елемент із овалами, демонструють взаємозв'язок між різними викликами. Наприклад, технологічний прогрес тісно пов'язаний із зміною ринку праці, а фактор військового стану впливає на демографічні зміни та дефіцит кадрів.

Ця модель чітко ілюструє сучасні проблеми та допомагає структуровано підходити до розробки стратегій їх подолання в системі професійної освіти України.

Інтелектуальний капітал є невід'ємною складовою сучасного освітнього процесу, адже він включає ключові нематеріальні активи, які забезпечують розвиток здобувачів освіти. Рис. 5 ілюструє взаємозв'язок основних компонентів, таких як знання, навички, досвід, інновації та національно-патріотичне виховання. Ця модель допомагає краще зрозуміти, як кожен елемент сприяє формуванню інтегрованої системи, що забезпечує розвиток організаційного та економічного потенціалу через освіту.

Інтелектуальний капітал – це вид капіталу (родове поняття), що включає сукупність нематеріальних активів, таких як знання (основа), навички (засіб реалізації), досвід (накопичений ресурс), інновації (рушійна сила) та національно-патріотичне виховання (ціннісна основа), які спільно забезпечують розвиток організаційного, соціального та економічного потенціалу.

Інтелектуальний капітал належить до загального поняття капіталу, що охоплює всі види ресурсів, які сприяють створенню доданої вартості.

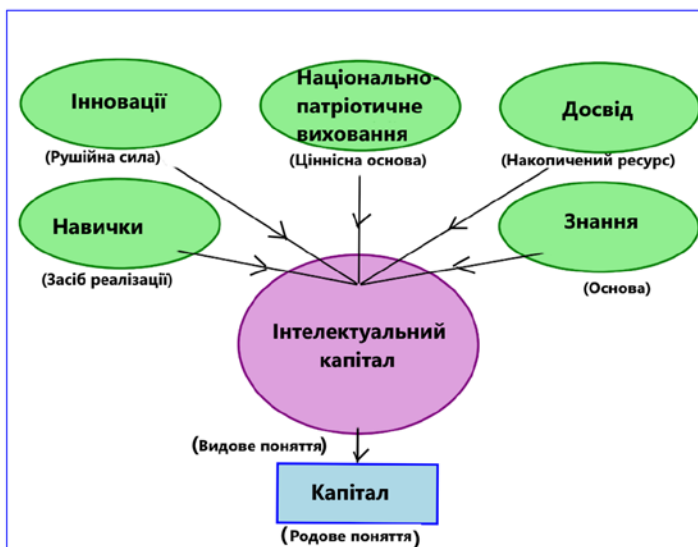

Рис. 5. До дефініції «Інтелектуальний капітал»

Рід – капітал. Інтелектуальний капітал належить до загального поняття капіталу, що охоплює всі види ресурсів, які сприяють створенню доданої вартості.

Видова специфіка. Інтелектуальний капітал є нематеріальним, але визначальним ресурсом для розвитку сучасних організацій та суспільства.

Ключові компоненти:

- знання. Теоретична база, яка формує основу для діяльності;
- навички. Практичне застосування знань для досягнення цілей;
- досвід. Результат систематичного використання знань та навичок у реальних умовах;
- інновації. Створення та впровадження нових ідей, технологій, процесів;
- національно-патріотичне виховання. Формування громадянської відповідальності, моральних принципів та культурної ідентичності.

Інтелектуальний капітал є невід’ємною складовою сучасного освітнього процесу, адже він включає ключові нематеріальні активи, які забезпечують розвиток здобувачів освіти. Рис. 6 ілюструє взаємозв’язок основних компонентів, таких як знання, навички, досвід, інновації та національно-патріотичне виховання. Ця модель допомагає краще зрозуміти, як кожен елемент сприяє формуванню інтегрованої

системи, що забезпечує розвиток організаційного та економічного потенціалу через освіту.

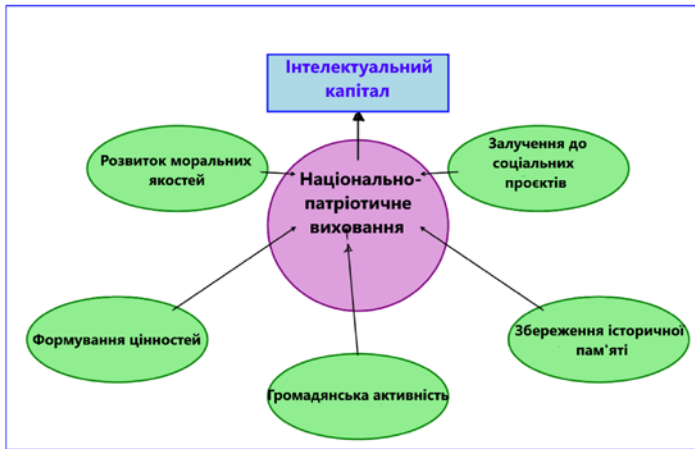

Рис. 6. Розвиток ІК засобами національно-патріотичного виховання

Ця графічна модель демонструє, як національно-патріотичне виховання в Україні сприяє розвитку інтелектуального капіталу через ключові компоненти:

Інтелектуальний капітал. Головна мета – формування ціннісного ресурсу, який об'єднує знання, навички, досвід та моральні якості особистості.

Національно-патріотичне виховання. Центральний механізм, що є інструментом для розвитку ключових аспектів громадянської свідомості та цінностей (**Ключові компоненти:** формування цінностей (виховання любові до батьківщини, поваги до державних символів та моральних принципів); громадянська активність (мотивування до участі у волонтерських рухах, громадських ініціативах та проєктах); збереження історичної пам'яті (вивчення історії, підтримка культурної спадщини та формування національної ідентичності); розвиток моральних якостей (виховання відповідальності, солідарності та етичних принципів); залучення до соціальних проєктів (практична діяльність, спрямована на підтримку місцевих громад, суспільних ініціатив).

Модель підкреслює зв'язок між кожним компонентом і головним елементом, показуючи, як ці аспекти інтегруються для розвитку інтелектуального капіталу в контексті сучасних освітніх і соціальних викликів.

Креативність є важливою складовою інтелектуального капіталу, яка сприяє інноваційному розвитку здобувачів освіти. Рис. 7 демонструє, як завдяки творчим завданням, генерації ідей, інноваційним рішенням, мультимедійним технологіям та творчій співпраці відбувається розвиток ключових компетенцій. Модель акцентує увагу на інтеграції різних форм творчої діяльності для формування новаторських підходів у навчальному процесі.

Рис. 7. Розвиток інтелектуального капіталу через креативність

Центральний елемент: креативність.

Складові креативності:

- генерація ідей. Створення нових підходів та концепцій у рамках проектної діяльності;
- інноваційні рішення. Впровадження нестандартних методів для розв’язання складних завдань;
- творча співпраця. Колективна взаємодія учасників, що стимулює обмін ідеями та створення інноваційних результатів;
- творчі завдання. Виконання практичних завдань, які вимагають нестандартного підходу;
- мультимедійні технології. Використання сучасних цифрових інструментів для реалізації креативних задумів.

Взаємозв’язок з інтелектуальним капіталом

Стрілки вказують на безпосередню залежність між розвитком інтелектуального капіталу та креативністю через реалізацію зазначених компонентів. Центральний елемент «Розвиток інтелектуального

капіталу» підкреслює, що без креативності неможливо досягти високого рівня інноваційності та професійного зростання.

Ця модель підходить для пояснення, як інтеграція творчих підходів у навчальний процес підсилює інтелектуальні ресурси здобувачів освіти.

3. Інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій

у проєкту діяльність для розвитку інтелектуального капіталу

У процесі дослідження було проаналізовано можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для розвитку інтелектуального капіталу здобувачів освіти у закладах професійної освіти. У таблиці представлено ключові напрями застосування ІКТ, які сприяють формуванню таких компонентів, як знання, навички, досвід, інновації та цінності, зокрема національно-патріотичне виховання. Ця структура відображає інтеграцію ІКТ у проєкту діяльність, що відповідає потребам сучасного суспільства.

Таблиця 1

Застосування ІКТ у проєктній діяльності для розвитку інтелектуального капіталу здобувачів освіти

Рівень діяльності	Напрямок використання ІКТ	Опис діяльності
Репродуктивна діяльність	Використання ресурсів пошуку	Аналіз історичних матеріалів для формування національної свідомості, критична оцінка даних, пошук інформації про культурну спадщину.
	Засвоєння та практика	Опрацювання теоретичних концепцій через інтерактивні лекції, створення інструкцій для реалізації професійних завдань.
Обробка інформації	Трансформація знань	Створення відео, інфографіки та анімацій, які висвітлюють результати проєктів, спрямованих на підтримку інноваційних ідей та національно-патріотичну тематику.
Рефлексія та комунікація	Набуття методологічного досвіду	Виконання міждисциплінарних проєктів, що інтегрують технічні та гуманітарні знання, розвиток інформаційної грамотності.

Продовження таблиці 1

	Групова робота	Командна робота над проектами, спрямованими на вирішення соціальних проблем, таких як волонтерство або підтримка ветеранів війни.
Творча діяльність	Участь у віртуальних експериментах	Використання VR/AR для моделювання реальних ситуацій, здобуття професійного досвіду через симуляції.
	Моделювання ситуацій	Створення інженерних ігор, моделювання ситуацій для розробки професійних рішень або оцінки ефективності інновацій.
	Розробка технічних рішень	Використання САД-програм для створення та тестування прототипів, які вирішують реальні завдання.
Комунікативні навички	Підтримка онлайн-дебатів	Організація дискусій щодо інновацій у професійній освіті, участь у відеоконференціях для обміну ідеями.
	Презентація досягнень	Створення цифрових портфоліо, які демонструють досягнення здобувачів освіти у сфері професійної підготовки та патріотичного виховання.

Представлена таблиця демонструє, що інтеграція ІКТ у проектну діяльність дає змогу вирішувати одразу кілька завдань: підвищення якості професійної освіти, розвиток інноваційного мислення та формування соціально значущих компетенцій. Результати дослідження свідчать, що поєднання репродуктивної, рефлексивної та творчої діяльності створює умови для формування гнучких і адаптивних фахівців. Особливе місце відведено діяльності, спрямованій на розвиток національно-патріотичних цінностей, що є актуальним у сучасному українському контексті. Застосування VR/AR технологій, симуляцій та цифрових платформ значно підвищує ефективність навчального процесу і сприяє формуванню критичного мислення здобувачів освіти.

У рамках дослідження було проведено експеримент у трьох закладах професійної освіти, розташованих у Дніпропетровській, Хмельницькій і Кіровоградській областях. Метою експерименту було

оцінити ефективність проєктної діяльності для розвитку інтелектуального капіталу здобувачів освіти. Аналіз проводився за такими ключовими критеріями: розвиток знань, формування навичок, застосування інноваційних рішень, активна участь у національно-патріотичних проєктах та робота в команді. Результати представлені у відсотках, що відображають рівень успішності здобувачів освіти за кожним критерієм.

Таблиця 2

Результати експерименту щодо впровадження проєктної діяльності у закладах професійної освіти

Критерії оцінювання	Дніпропетровська область	Хмельницька область	Кіровоградська область
Розвиток знань	85%	80%	88%
Формування професійних навичок	78%	75%	82%
Використання інноваційних рішень	72%	68%	74%
Участь у національно-патріотичних проєктах	81%	77%	85%
Робота в команді	84%	82%	87%

Аналіз даних свідчить, що всі три заклади продемонстрували високі результати у впровадженні проєктної діяльності. Найвищий рівень успішності за всіма критеріями був зафіксований у закладі професійної освіти Кіровоградської області, що можна пояснити активним використанням інноваційних методик та залученням здобувачів освіти до національно-патріотичних проєктів. Дніпропетровська область показала стабільні результати, особливо в аспектах розвитку знань та командної роботи. У Хмельницькій області трохи нижчі показники за використанням інноваційних рішень, що свідчить про необхідність подальшого вдосконалення методик інтеграції цифрових технологій.

Ці результати підтверджують, що проєктна діяльність є ефективним інструментом для формування інтелектуального капіталу, а також підкреслюють важливість системного підходу до її впровадження. Дані можуть слугувати основою для рекомендацій щодо вдосконалення навчальних програм у закладах професійної освіти.

На рисунку 8 представлено результати експериментального дослідження, яке проводилося у трьох закладах професійної освіти, розташованих у Дніпропетровській, Хмельницькій і Кіровоградській областях. Дослідження мало на меті оцінити ефективність впровадження проектної діяльності для формування інтелектуального капіталу здобувачів освіти за такими критеріями: розвиток знань, формування професійних навичок, використання інноваційних рішень, участь у національно-патріотичних проектах і робота в команді. Представлені дані демонструють рівень успішності у відсотках за кожним із зазначених показників.

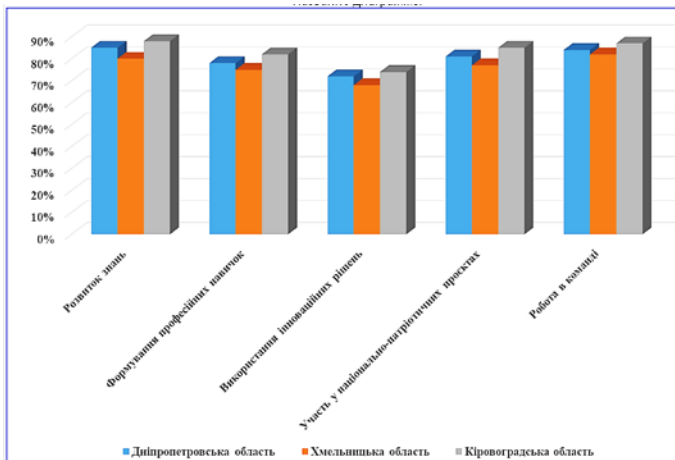

Рис. 8. Порівняльний аналіз ефективності проектної діяльності у закладах професійної освіти трьох областей України

Аналіз результатів свідчить про високу ефективність проектної діяльності у всіх трьох регіонах, проте показники відрізняються залежно від критерію. У Кіровоградській області найвищі результати за всіма критеріями, особливо за участю у національно-патріотичних проектах (85%) та розвитком професійних навичок (82%). Це можна пояснити системним підходом до впровадження інновацій та акцентом на інтеграцію патріотичних елементів у навчальний процес.

Дніпропетровська область демонструє стабільно високі показники у таких аспектах, як розвиток знань (85%) та робота в команді (84%). Це свідчить про значний рівень організації командної взаємодії у рамках проектів, а також про ефективну роботу з теоретичними матеріалами.

Хмельницька область має дещо нижчі результати, особливо за критерієм використання інноваційних рішень (68%), що вказує на потребу у подальшому вдосконаленні цифрових і технологічних компонентів у проєктній діяльності. Проте показники роботи в команді (82%) і участі у національно-патріотичних проєктах (77%) свідчать про значну увагу до розвитку соціальних і громадянських компетенцій.

Загалом, представлені дані підтверджують, що проєктна діяльність є ефективним засобом для формування інтелектуального капіталу, особливо якщо вона поєднує інноваційний підхід та патріотичну спрямованість. Ці результати можуть стати основою для подальшого вдосконалення навчальних програм у закладах професійної освіти.

ВИСНОВКИ

Проєктна діяльність у закладах професійної освіти виступає ключовим інструментом для формування інтелектуального капіталу, що є основою конкурентоспроможності здобувачів освіти на сучасному ринку праці. Завдяки її впровадженню створюються умови для розвитку таких важливих складових, як знання, навички, досвід, інновації та національно-патріотичне виховання. У сучасних умовах глобальних викликів, таких як цифровізація, зміна ринку праці та військовий стан в Україні, проєктна діяльність стає не лише освітньою методикою, але й стратегічним ресурсом для забезпечення адаптивності й сталого розвитку професійної освіти.

Дослідження підтвердило, що проєктна діяльність значно підвищує якість навчального процесу завдяки інтеграції інноваційних підходів і технологій. Зокрема, впровадження цифрових платформ, мультимедійних технологій і STEAM-проєктів стимулює розвиток професійних компетенцій здобувачів освіти. Це сприяє формуванню критичного мислення, творчих здібностей і вмінь працювати в команді. Особливо важливим є те, що через такі проєкти здобувачі освіти розвивають національну свідомість, ціннісні орієнтири та громадянську відповідальність, що є надзвичайно актуальним у контексті сучасних викликів, зокрема військового стану.

Практична цінність статті полягає у висвітленні теоретичних основ і прикладів реалізації проєктної діяльності, які можуть бути використані для вдосконалення навчальних програм у закладах професійної освіти. Акцентовано увагу на значенні колективної роботи, взаємодії між здобувачами освіти та викладачами, а також на індивідуальній активності учасників. Такий підхід забезпечує одночасний розвиток професійних і соціальних компетенцій, що робить проєктну діяльність незамінним елементом сучасної освіти.

Впровадження інноваційних проєктів у професійній освіті дозволяє не лише вдосконалити процес підготовки фахівців, але й створює умови для їхньої самореалізації та професійного зростання. Це особливо актуально в умовах динамічних змін на ринку праці та глобальної цифрової трансформації. Проєктна діяльність, яка базується на принципах активного навчання, практичної спрямованості та співпраці, забезпечує ефективний зв'язок між теорією та практикою.

Таким чином, проєктна діяльність є дієвим інструментом формування інтелектуального капіталу та підвищення якості професійної освіти. Вона сприяє створенню освітнього середовища, яке мотивує здобувачів освіти до саморозвитку, інноваційного мислення та активної участі в житті суспільства. Її інтеграція у навчальний процес є важливим кроком для забезпечення підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних успішно відповідати на виклики сучасного світу.

АНОТАЦІЯ

У статті розглядається значення проєктної діяльності як ефективного інструменту для розвитку інтелектуального капіталу здобувачів освіти. Проблематика дослідження полягає в необхідності адаптації освітніх процесів до сучасних викликів, таких як цифровізація, зміна ринку праці та вплив військового стану в Україні. Автор аналізує ключові компоненти проєктної діяльності, зокрема знання, навички, досвід, інновації та національно-патріотичне виховання, які є основними чинниками формування інтелектуального капіталу. Визначено, що залучення здобувачів освіти до проєктної роботи сприяє розвитку їхніх професійних компетенцій, критичного мислення, ініціативності та відповідальності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Bontis N. Managing organizational intellectual capital: Modeling and development. *Journal of Intellectual Capital*. 1999. Vol. 1, No 1. P. 85–100. DOI: 10.1108/14691930010324188.
2. Edvinsson L., Malone M. S. *Intellectual Capital: Realizing Your Company's True Value by Finding Its Hidden Brainpower*. New York, 1997.
3. Stewart T. A. *Intellectual Capital: The New Wealth of Organizations*. New York, 1997.
4. Sveiby K.-E. Intangibles: Management and measurement. *Journal of Human Resource Costing and Accounting*. 1997. Vol. 2, No 1. P. 73–97. DOI: 10.1108/eb029036.
5. Subramaniam M., Youndt M. A. The influence of intellectual capital on types of innovative capabilities. *Academy of Management Journal*. 2005. Vol. 48, No 3. P. 450–463. DOI: 10.5465/amj.2005.17407911.

6. Sullivan P. H. *Value-driven Intellectual Capital: How to Convert Intangible Corporate Assets into Market Value*. New York, 2000.
7. Lev B. *Intangibles: Management, Measurement, and Reporting*. Washington, 2001.
8. Choo W. K., Bontis N. *Strategic Management of Intellectual Capital and Organizational Knowledge*. New York, 2002.
9. Pasher E., Ronen T. *The Complete Guide to Knowledge Management: A Strategic Plan to Leverage Your Company's Intellectual Capital*. New York, 2011.
10. Merges R. P., Menell P. S., Lemley M. A. *Intellectual Property in the New Technological Age*. New York, 2004.
11. Brooking A. *Intellectual Capital: Core Asset for the Third Millennium Enterprise*. London, 1997.
12. Havandkar E., Theodorakopoulos N., Hart M., Preston J. Leadership in disseminating intellectual capital management practices in science parks. *Human Resource Management, Innovation and Performance*. 2016. P. 213–231. DOI: 10.1057/978-1-137-60233-9_11.
13. Widerhold J. *Evaluating Intellectual Capital: Multinational Corporations and Tax Havens*. New York, 2013. DOI: 10.1007/978-1-4614-1981-5.
14. Sveiby K.-E. The monitor of intangible assets. *Journal of Human Resource Costing and Accounting*. 1997. Vol. 2, No 1. P. 73–97. DOI: 10.1108/eb029036.
15. Havandkar J., Havandkar E., Mottaqi A. *Intellectual Capital: Management, Development, and Measurement Models*. Tehran, 2013.

Information about the author:

Humennyi Oleksandr Dmytrovych,

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher,
Institute of Vocational Education of the National Academy
of Educational Sciences of Ukraine
Vito-Lyтовskyi Lane, 98-a, Kyiv, 03045, Ukraine